

Évtizedes homály

Számos kérdés megválaszolatlan maradt a romagyilkosságokkal kapcsolatban

F2008. július 21-én az akkor 42 éves Kiss Árpád és kilenc évvel fiatalabb öccse, István, valamint a 34 éves Pető Zsolt többször is rálőtt két galgagyörki lakóházra. A házakban cigány emberek éltek. Akkor még nem sérült meg senki, de ezzel kezdetét vette Magyarország legújabb kori történelmének legsúlyosabb bűncselekmény-sorozata. Kiss Árpád, Kiss István és Pető Zsolt neve mára egybeforr a pusztítással. Az utolsó két támadásban sofórként részt vevő, jelenleg 13 éves fegyházbüntetését töltő segítőársuké, Csontos Istváné pedig azzal a tudattal, hogy az ügy mind a mai napig nincs teljes körűen föltárva.

A felszínen persze mindent tudunk. Ismerjük a társadalmi-szociológiai hátteret, tudjuk, hogy a terrorcselekmények kiötlésének és végrehajtásának időszakára már csúcsra járatódott a magyar társadalom összes baját a „cigánybűnözésben” láttató politika. A feltörekvő friss erő, a Jobbik a vidéki szavazók megnyerése érdekében hetente masírozta az általa alapított Magyar Gárdát cigányok lakta településeken, félelemkeltő eljárásukra nem reagált érdemben senki. A politikai elit, pártállástól függetlenül, nem a gárdajelenséggel szemben lépett föl, hanem valós igényként gondolván a masírozásukra, inkább a cigányság problémáinak kirakatba állításával próbált újabb választói csoportokat megnyerni. Gyurcsány Ferenc kormányfő például a segélyezés gyakorlatairól kialakult vitára reagálva meghirdette a mai közmunkaprogram elődjét, az Út a munkához programot, de ettől a helyzet csak romlott, hiszen fölbomlott a cigány-magyar-együttélést addig legalább nyelvileg szabályozó konszenzus: e ponttól elszabadultak az indulatok. Szinte sikk lett cigánybűnözést emlegetni, sikk lett az együttélés nehézségei miatt kizárólag a romákat okolni, sikk lett a nyakukba varrni a vidéki lakosság csökkenését, az oktatási integráció ellehetetlenülését. Ebben a folyamatban élen járt a Magyar Nemzet, a Hír TV, a Heti Válasz és a Demokrata. A probléma felnagyított és propagandaszerű sulykolása ugyanúgy zajlott, ahogy azt ma is érzékelni lehet a menekültügyet vagy Soros György személyét illetően. A Fidesz nem csak rajtuk keresztül használta ki a helyzetet: 2008 no-

Február 23-án az országnak gyászba kellene borulnia. Aznap lesz tíz éve, hogy Tatárszentgyörgyön Molotov-koktél dobtak egy ház tetejére, majd a lángok közül kimenekülő 27 éves roma apát és öt éves kislányt agyonlőtték, hat éves kislányát pedig életveszélyesen megsebesítettek. Az ország nem borul gyászba. Holott a tatárszentgyörgyi eset része annak a terrorsorozatnak, amelynek keretében egy testvérpár és segítőik szisztematikusan irtottak cigány embereket csak azért, mert cigányok voltak. Összesen kilencszer csaptak le, négy különböző településen hat embert gyilkoltak meg. Bár a tettesek azóta életfogytig tartó fegyházbüntetésüket töltik, az ügy nincs föltárva.

vemberében például Kiskunlacházán egy 14 éves kislányt brutálisan meggyilkoltak, és a helyiek, a polgármester vezetésével, rögtön a cigányokat vádolták a bűncselekmény elkövetésével. Az ügy kapcsán a Fidesz is cigánybűnözésről beszélt.

A tettest jóval később kapták el: egy helyi, „csendes, jóra való”, vöröses hajú férfi volt. Nem cigány.

A Debrecenben élő Kiss testvérek ott voltak a Magyar Gárda megalakulásakor, tetszett nekik a Jobbik radikalizmusa, de úgy látták, a politika világában nem tud mit kezdeni a helyzettel. Kiss István eleve szimpatizált náci mozgalmakkal, például a Hitlert és Szálait dicsőítő Véres Kard nevű szervezettel, néhány horogkeresztet is magára tetováltatott. Kissék társukkal, Pető Zsolttal úgy döntöttek, hogy majd ők igazságot szolgáltatnak. Az igazságszolgáltatás pedig, gondolták, fölrázza majd a társadalmat, és forradalmat robbant ki. Ehhez azonban fegyvert kellett szerezni. Egy hirdetés-

A bizottság szerint a Nemzetbiztonsági Hivatal működésében, illetve a rendőrséggel való együttműködésben súlyos szakmai hiányosságok voltak. Az NBH nyilvántartási rendszerében az ügyel kapcsolatos információkat a különféle vezetői szinteken nem egyeztetették, nem értékelték. Álláspontjuk szerint „nem került mélységben felderítésre az ellenőrzés alatt tartott személyi kör fegyverbeszerzésre vonatkozó törekvése”. A dokumentum „a bizottsági jelentést megalapozó tényfeltáró vizsgálat háttéranyagát” államtitoknak minősítette. Ezekben a háttéranyagokban még számos olyan információ van, amelyek alapján tovább lehetne nyomozni az ügyben: azon a szálon például, hogy ki vagy kik akartak segíteni Kisséknek – immáron Budapesten – fegyvert, löszert beszerezni.

Kissék társukkal, Pető Zsolttal úgy döntöttek, hogy majd ők igazságot szolgáltatnak. Az igazságszolgáltatás pedig, gondolták, fölrázza majd a társadalmat, és forradalmat robbant ki. Ehhez azonban fegyvert kellett szerezni.

Tény, hogy a Katonai Biztonsági Hivatal (KBH) folyamatosan megtevesztette a társszervezeteket az ügy negyedrendű vádlottjának, Csontos Istvánnak a szerepét illetően. Kiderült ugyanis, hogy Csontos, az egykori hivatásos katona, az informátoruk volt, amit ők egész egyszerűen letagadtak. Elhallgatták azt is, hogy a gyilkosság-sorozat ideje alatt is találkozott vele a tartótisztje, H. Ernő. Ha a katonai elhárítás rendesen teszi a dolgát, a legutolsó, kislétai gyilkosság esetleg megelőzhető lett volna. Csontost

ugyanis a tiszalöki gyilkosság után kereste meg H. Ernő, mivel egy akkori parancs szerint minden tartótisztnek kapcsolatba kellett lépnie valamennyi volt és aktív hírforrásával azért, hogy információkat gyűjtsön a gyilkosságokról. De Csontos és H. Ernő megbeszélésén ez a téma nem igazán került szóba.

A jelentés felrója azt is, hogy az NBH már 2004 végén megfigyelés alatt tartotta Kiss Árpádot és öccsét, valamint a köréjük csoportosuló szélsőségeseket. Lehallgatták a telefonjaikat is. 2008 tavaszán, ahogy azt a Népszabadság korábban megírta, voltak arra utaló jelek az NBH Hajdú-Bihar megyei kirendeltségénél, hogy a csoport fegyverek beszerzésével próbálkozik. A debreceni NBH Kiss Árpád és társai lehallgatásának meghosszabbítását kérte. Csakhogy az NBH központja nem kért újabb bírói engedélyt a lehallgatás folytatásához, méghozzá állítólag azért, mert a bíró már az utolsó hosszabbítást is csak azzal írta alá, hogy érdemi információra van szükség a lehallgatás folytatásának indoklásához. Érdemi információt azonban az NBH Hajdú-Bihar megyei kirendeltsége nem szállított. Ezzel egy időben

ben látták, hogy egy besenyszögi hivatásos vadász el akarja adni az egyik lőfegyverét. Kissék és Pető Zsolt 2008 márciusában rabolták ki. A házból hét vadászpuskát vittek el. E ponttól már semmi nem állhatott útjukba: az ámokfutás elkezdődött.

Miután a tetteseket elfogták, a parlament nemzetbiztonsági bizottsága létrehozott egy albizottságot a történetek kivizsgálására. A Gulyás József (akkoriban SZDSZ-politikus), Demeter Ervin (Fidesz) és Tóth Károly (MSZP) által alkotott albizottság úgynevezett ténymegállapító vizsgálati jelentése 2009. november 17-én, nem egészen fél évvel a 2010-es választások előtt készült el, és rámutat arra a folyamatra, amit Ficsor Ádám – aki a Bajnai-kormány minisztereként 2009 áprilisától szeptember végéig felügyelte a polgári titkosszolgálatokat – így jellemezte: „A nemzetbiztonsági szolgálatoknak fontos szerepük volt az elkövetők felderítésében, de a Nemzetbiztonsági Hivatalnál követtek el olyan hibákat, amelyek nélkül hamarabb felmerülhetett volna a gyanúsítottak neve.”

indokolás nélkül visszavonták Holp Tibornak, az NBH debreceni kirendeltségvezetőjének megbízását. Laborc Sándor akkori NBH-főigazgató ezt azzal magyarázta, hogy Holp irányítása alatt gyakorlatilag álltak az ügyek, köztük a Kiss testvéreké is. Holpot ennek ellenére a 2010-es kormányváltás után újra kinevezték.

Korábbi sajtóinformációk szerint a Nemzeti Nyomozó Iroda azt állította, hogy amikor a galgagyörki támadással kezdetét vette a gyilkosságsorozat, Kissékről s az ő négy hónappal korábbi fegyverbeszerzési próbálkozásairól az NBH-sok egy szót sem szóltak az NNI nyomozóinak. Volt NBH-s vezetők ennek az ellenkezőjét állítják: azt, hogy ők jelezték a rendőrségnek, hogy a besenyszögi fegyverrablás és a történetek közt összefüggések lehetnek, csak a nyomozók ezzel nem foglalkoztak. Úgy tudjuk, az NBH valóban értesítette az NNI-t arról, hogy a galgagyörki támadás és a besenyszögi fegyverrablás között összefüggés lehet, de megtévesztette őket az a tény, hogy ebben az időszakban egy másik csoport, az úgynevezett Nemzeti Őrsereg is igen aktív volt. Ez a csoport Szabolcs-Szatmár-Bereg és Borsod-Abaúj-Zemplén megye falvaiban fenyegetett cigányokat, s voltak fegyvereik is. Egyik fegyverraktáruk az NBH a rendőrséggel együtt fölszámolta. Sokáig azt hitték, ez a csoport áll a támadások hátterében.

Szakértők bizonyosnak tartják, hogy a négy elítélt, a Kiss testvérek, Pető és a gyilkosságsorozatba később sofőrként bekapcsolódó Csontos mellett kellett lennie még legalább egy személynek, aki ha máshol nem, a besenyszögi fegyverbeszerzésnél bizonyosan jelen volt. De azt senki nem tudja azóta sem, hogy ő kicsoda, és úgy tűnik, mintha ez a kérdés azóta sem foglalkoztatná a hivatalos szerveket. Mint ahogy az sem, hogy honnan voltak azok a fegyverek, amelyeket a gyilkosságoknál használtak ugyan, de nem a besenyszögi rablásból valók.

Megannyi, a mai napig tisztázatlan kérdés. Azóta is keringenek legendák esetleges külföldi szálról, finanszírozókról. Mindenesetre az ügyről sokat tudó – de a háttéranyagok államtitokká nyilvánítása miatt csak visszafogottan nyilatkozó – Gulyás József azt állítja mind a mai napig: elképzelhetetlen, hogy az elkövetőknek ne lettek volna segítők. Szerinte nem derült ki az sem, hogy a nyomozó hatóságok milyen alaposággal vizsgálták azok körét, akik közvetlen kapcsolatban és eszmei közöségben is álltak a gyilkosokkal. Gulyás elképzelhetőnek tartja, hogy a támadások előkészületi

**Kiss Árpád, Kiss István
és Csontos István
az egyik tárgyaláson**

A merényletek kronológiája

- » 2008. július 21-én Galgagyörkön többször rálöttek két lakóháza.
- » 2008. augusztus 8-án Piricsén Molotov-koktélt dobtak két, cigányok lakta házra, és az egyik épületből kimenekülő asszonyt lábon lőtték.
- » 2008. szeptember 5-én Nyíradony-Tárnapusza egyik házának ablakára két lövést adtak le.
- » 2008. szeptember 29-én Tarnabodon többször rálöttek egy házra.
- » 2008. november 3-án Nagycsécse Molotov-koktélokot dobtak és rá is löttek két házra. Az egyik házból kimenekülő 43 éves roma férfit és egy 40 éves roma nőt agyonlöttek.
- » 2008. december 15-én Alsózsolcán egy roma fiatalembert lábon löttek a háza udvarán.
- » 2009. február 23-án Tatárszentgyörgyön Molotov-koktélt dobtak egy ház tetejére, majd a lángok közül kimenekülő 27 éves roma apát és ötéves kisfiát agyonlöttek, a hatéves kislányát életveszélyesen megsebesítették.
- » 2009. április 22-én Tiszalökön egy munkába induló 54 éves roma férfit löttek le a saját udvarában.
- » 2009. augusztus 3-án Kislétán éjjel, álmában löttek agyon egy 43 éves roma nőt, 13 éves kislányát életveszélyesen megsebesítették.

szakaszában a terroristák kaphattak afféle kiképzésjellegű külső segítséget, abban viszont bizonyos, hogy anyagi támogatást kellett szerezniük: a gyilkosoknak egész egyszerűen nem lehetett annyi pénzük, mint amennyi egy ilyen terrorsorozat előkészületéhez kell. Gulyás ennek a kiderítésére irányuló igyekezetet, erősnek, érdeminek mondható nyomozási szálát nem látott.

A tatárszentgyörgyi tragédia évfordulója kapcsán Debrecenben megrendezett szakmai konferencia is megerősítette, hogy az a társadalmi katarzis, amelyet egy ilyen rettentő eseménysorozatnak ki kellene váltania, elmaradt. Súlyos kérdés, hogy miért. A konferencia résztvevői szinte mind egyetértettek abban, hogy a terrorsorozatból senki nem vonta le a megfelelő következtetéseket: ma hatósági szinten ugyanúgy nincsenek meg azok a szakmai protokollok, amelyek megelőzhatték volna például a tatárszentgyörgyi rendőrségi helyszínelés egészen elképesztő, sokak szerint részben a rasszizmusból eredő hibáit – a rendőrök azt hitték, a cigányok maguk gyűjtötták föl a házukat, a lövedékeket nem gyűjtötték össze, a helyszínt összevizelték. Ahogy a konferencia egyik résztvevője, Kiss Árpád védője mondta: ma mindez ugyanúgy megtörténhetne. A katarzis elmaradása, s ezt már Gulyás József fogalmazta meg, nem jelenti azt, hogy a katarzis soha nem történhet meg. Az idő ez ellen dolgozik, de – ahogy ezt többen is kijelentették – az ügy teljes körű föltárása hozhat föloldozást. Kérdés, van-e erre szándék a politikai elitben. / **Tóth Ákos**